

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(6)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 556 sahifa,
22-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

“Kitobxonlar klubi” modelining ingliz tili to‘garak mashg‘ulotlarida o‘quvchilarning kognitiv kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	10
Madaminova Gulzira Gulamkadirovna	
Bo‘lajak pedagoglarning kasbiy faoliyatida suggestiv yondashuvning o‘rni	14
Arolov Davronjon Davlataliyevich	
Akmeologik yondashuv asosida maktabgacha ta‘lim direktor o‘rinbosarlarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish	19
Asatullayeva Sitora Dilmurod qizi	
Hozirgi o‘zbek tilida neologizmlarning tarixi va bugungi kun taraqqiyoti.....	22
Bektosheva Mehinbonu Abdumalik qizi	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotlari bolalarida jamoada ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	26
Djurayeva Dilfuza Nuriddin qizi	
Korpus lingvistikasi vositalari yordamida bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining til tahlili ko‘nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	30
Eshonqulova Sarvinoz Yashinovna	
Talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda sun‘iy intellektning o‘rni va ahamiyati.....	35
Hojiyeva Nasiba Bahodirovna	
Logopedik mashg‘ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish moduliga oid mustaqil ta‘lim topshiriqlarini integrativ modellashtirishning innovatsion texnologiyalari.....	39
Ibroximova O‘g‘iloy Inomjon qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida ortiqcha vaznli bolalarga differensial yondashuvning ahamiyati	43
Yuldashev Bobirjon Noibjon o‘g‘li	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotida xalq og‘zaki ijodi vositasida bolalarning axloqiy sifatlarini shakllantirishning ahamiyati.....	48
Muradxanova Munisaxon Ikrom qizi	
Bo‘lajak psixologlarda altruistik xulq motivlarini rivojlantirishning psixologik imkoniyatlari	54
Nusratova Mexriniso Baxshillovayevna	
Inklyuziv ta‘lim tushunchasi va uning zamonaviy pedagogik paradigmalar tizimidagi o‘rni.....	59
Pulatova Dilfuza Azamkulovna	
Magistrlarda “Imposter sindromi”ni yengish orqali kreativ salohiyatni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari.....	66
Qayumov Baxtiyor Zokirjon o‘g‘li	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutqining fonematik rivojlanishi	70
Qurbonova Sevara Suyunovna	
Mikrobiologiya ta‘limida individual pedagogik texnologiyalarni joriy etish mexanizmlari	74
Raxmatov Oxunjon Soibjonovich	
“Estetik tarbiya”, “kreativ kompetensiya”, “estetik tarbiya mexanizmlari” tushunchalarining konseptual asoslari.....	79
Saidova Feruza Akramovna	
Zamonaviy ta‘lim jarayonida neyropedagogika yordamida nutqiy ko‘nikmalarni rivojlantirish.....	84
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
“So‘nggi jadid” Begali Qosimovning ilmiy-pedagogik merosi.....	88
Toxirova Dilshoda Inom qizi	
Ona tili darslarida o‘qib tushunish ko‘nikmasini rivojlantiruvchi mashq va topshiriqlar ustida ishlash	92
Turg‘unova Nilufar Muxiddin qizi	
Ingliz, golland va o‘zbek tillaridagi frazeologizmlarning lingvostatistik xususiyatlari.....	96
Xaydarova Go‘zalxon	

Maktabgacha yoshdagi bolalarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishda yumshoq ko'nikmalarning ahamiyati.....	101
<i>Xolmatova Dilshoda Sherali qizi</i>	
Farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda oilaning pedagogik imkoniyatlari	105
<i>Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna</i>	
Yoshlarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish orqali sotsial manipulyativ ta'sirlarga psixologik barqarorlikni shakllantirish.....	109
<i>Qosimova Sarvinoz Baxtiyorovna</i>	
O'quvchilarda modellashtirish ko'nikmalarini shakllantirishga ko'maklashadigan faoliyat usullari	114
<i>Abdurazzaqov O'ktam Abduqayumovich</i>	
Dizartriya shakllarining klinik-patogenetik tahlili va differensial diagnostikasi	120
<i>Axmedova V. T.</i>	
Boshlang'ich sinflarda fanlararo yondashuvga asoslangan integrativ topshiriqlar ishlab chiqishning uslubiy asoslari.....	127
<i>Elmurodova Inoyat Abdumutalibovna</i>	
Deviant xulq-atvorli o'smirlar ijtimoiylashuvining psixologik determinantlari.....	132
<i>Elov Ziyodullo Sattorovich</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida talabalar o'quv natijalarini baholashning pedagogik modeli.....	138
<i>Ernazarov Mirzohid Yo'ldosh o'g'li</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida biokimyo fanini raqamli texnologiyalar asosida o'qitish metodikasi	145
<i>Mamadaliyeva Zarina Raxmat qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv tilshunoslikni joriy etish masalalar	150
<i>Mamatova Gulshan Amankulovna</i>	
Doston musiqiy merosini o'rganishni uslubiy takomillashtirish mazmuni.....	153
<i>Qo'shayev Ilhom Axtamovich, Nasirova Sevinch Ismatovna</i>	
"Elektr yoritish" fanida mustaqil ta'limning zamonaviy shakllari.....	157
<i>Nasretdinova Feruza Nabiyeвна</i>	
Maktabgacha va maktab yoshidagi bolalarda sog'lom turmush tarzi madaniyatini shakllantirish	162
<i>Nazarova Dildora Asatovna, Kuchkorova Robiya Shuxrat qizi</i>	
Dual ta'limda oliy ta'lim va maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni.....	167
<i>Qoraboyeva Zohidaxon To'lanboyevna, Tursunbayeva Sevara Abdullo qizi</i>	
A Methodological Model for Developing Pedagogical Reflection in Pre-Service EFL Teachers.....	172
<i>Rahimberdiyeva Maftuna Rakhimberdi kizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda sog'lom turmush tarzining kasbiy kompetentlikka ta'siri	177
<i>Raximova Saboxat Qaxramon qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda interaktiv texnologiyalar va faol ta'lim metodlarining samaradorligi	182
<i>Safarova Nigora Nasilloevna</i>	
Maktabgacha ta'lim jarayonida interfaol usullarning mazmuni, turlari va funksional ahamiyati.....	190
<i>Safarova Soliha Ilhomovna</i>	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash jarayonida diagnostik metodlardan samarali foydalanishning ahamiyati... 196	
<i>Saotmuratova Zebo Yuldash qizi</i>	
Musiqqa ta'limida interfaol metodlardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari.....	200
<i>Saparov Raxim Muratbayevich</i>	
Maktabgacha yoshdagi tarbiyalanuvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish ijtimoiy zarurat sifatida.....	204
<i>Xolmatova Yodgoroy Baxtiyorjon qizi</i>	
Energetika fanlarini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik afzalliklari.....	208
<i>Zoxidov Iqboljon Zokirjonovich</i>	
Методическая модель контекстуального обучения в формировании лингвокультурной компетенции при обучении русскому языку в национальных группах	213
<i>Рустамова Ферузaxon Махмуджановна</i>	

Integrating Artificial Intelligence into EFL Academic Writing Instruction: Opportunities, Challenges, and Pedagogical Implications.....	218
<i>Allamurodov Elyor Tursun ugli</i>	
Sahna nutqida adabiy tur va janrlarning metodik talqini.....	223
<i>Dilrabo Jumanova</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim ekotizimi: imkoniyatlar va xavflar	227
<i>Oqil Ochilov Lutfullo o'g'li</i>	
Z avlod bilan ishlashda ta'lim va tarbiyaga oid zamonaviy tendensiyalar	232
<i>Ravshanov Sanjar Tolibjonovich</i>	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash jarayonida diagnostik metodlardan samarali foydalanishning ahamiyati...	235
<i>Saotmuratova Zebo Yuldash qizi</i>	
Tarixiy-ilmiy materiallar va zamonaviy texnologiyalar integratsiyasi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining geometrik tafakkurini rivojlantirish metodikasi.....	239
<i>Toshpulatova Mamura Ismailovna, Mannonova Dilafro'z Ravshan qizi</i>	
Davlat-xususiy sherikchilik asosidagi maktabgacha ta'lim tashkilotlarini boshqarish va muvofiqlashtirish ...	244
<i>Xakimov Abdug'ulom Soyibjonovich</i>	
Ingliz tilini boshqa sohadagilarga o'qitishda grammatik jihatlar	247
<i>Ataboyeva Guliruxsor Baxtiyor qizi</i>	
Methodological Foundations for Developing Environmental Education Through the Integration of Climate Change Education Into Biology Lessons in General Secondary Schools.....	250
<i>Abdurakhmanova Iqbolkhon Yulchiyevna</i>	
Sharq va G'arb mutafakkir olimlarining oila va farzand tarbiyasi borasidagi qarashlari	255
<i>Berdiyeva Dilnoza A'zamovna</i>	
Ommaviy sport turlari yordamida ayollarni sog'lom turmush tarziga yo'naltirishda ilmiy yondashuv	258
<i>Charos Axmadova</i>	
STEAM integratsiyasi orqali maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish	262
<i>Choriyor Maxmatraimov Eshmamatovich</i>	
Maktabgacha ta'lim kafedrasida bo'lajak tarbiyachilarni innovatsion-metodik faoliyatga tayyorlashni transformatsion boshqarish texnologiyasi	267
<i>Djalalov Baxromjan Begmurzayevich</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida yosh ota-onalarda yolg'izlik hissining namoyon bo'lishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik va etnopsixologik omillar	272
<i>Erimmetova Nafisa Bahromovna</i>	
Zamonaviy ta'lim muhitida talabalarning ijtimoiy-psixologik adaptatsiyasi va uning strategiyalari	279
<i>Haqberdiyeva Dinora Qobil qizi</i>	
Maktab direktorlarining moliyaviy boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	283
<i>Karimov Jaxongir Abdunabiyevich</i>	
Jadidlar merosiga e'tibor: tarixiy xotira va ma'naviy tiklanish omili.....	287
<i>Madaminova Shaxodat Shomurotovna</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'limdagi o'rni va nutqni baholashdagi imkoniyatlari.....	293
<i>Mahmudova Maftuna Aktam qizi</i>	
Effectiveness of Simulator Technologies in Pilot Training: an Experimental Study	297
<i>Maksudov Ilhomjon Turgunboy o'g'li</i>	
Yangi O'zbekistonda o'qituvchi maqomining huquqiy kafolatlari va pedagogik faoliyat samaradorligi.....	301
<i>Menlibayeva Azima Oralbayevna, Oralbayeva Aziza</i>	
Raqamli jamiyat sharoitida ong transformatsiyasining falsafiy jihatlari.....	305
<i>Muxitdin Nazarov</i>	
10-11-sinf o'quvchilarida o'qishdan yozuvga o'tish ko'nikmasini rivojlantirishning bosqichli metodik tizimi ...	310
<i>Nazarova Shoiraxon Abdumo'min qizi</i>	
Zamonaviy ta'lim paradigmasida "potensial" tushunchasi: shaxsning rivojlanishga qaratilgan ichki imkoniyatlari, bilim, ko'nikma, qobiliyat va kompetensiya.....	314
<i>Qurbonova Gulmira Alisher qizi</i>	

Deffenbacherning driving anger scale metodi asosida haydovchilarning agressiv xulq-atvorining psixologik xususiyatlarini jinslar kesimida o'rganish	318
Rahim Usmonov Raxmonali o'g'li	
Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik-psixologik mexanizmlari.....	323
Sadoqat Sarmanova Shermahmatovna	
Vizual axborot: paydo bo'lish tarixi, qo'llanish sohalari va ta'lim jarayonidagi ahamiyati.....	328
To'g'izboev Faxriddin Ulashovich	
Fizika darslarini tashkil etishning mazmuni, mohiyati va didaktik tamoyillari.....	334
Turabova Lobar Xusen qizi	
Ekstrakorporal urug'lantirish orqali tug'ilgan bolalarda xotiraning rivojlanishi	339
Usmonova Xusnora Ergashovna	
Raqamli ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining emotsional barqarorligini shakllantirish.....	344
Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna	
Milliy va xalq o'yinlari vositasida talabalarni sog'lomlashtirish.....	347
Axmedov Gayratjon Kosimovich	
Деонтология медицинского персонала: этико-профессиональные ориентиры в условиях современной медицины.....	350
Бабаджанова Гулчехра	
Формирование творческого восприятия учащихся на уроках музыки.....	355
Габдулманова Ильнура Минисламовна	
Qizlar tarbiyasida maktab va mahalla hamkorligi monitoring tizimini takomillashtirishning pedagogik asoslari.....	358
Abdurazoqova Marg'uba Muxammad qizi	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarida iqtisodiy tushunchalarni shakllantirish pedagogik muammo sifatida	362
Ergashova Dilafro'z	
Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy karyerani shakllantirishning metodologik asoslari	365
Hayitova Sarvinov Mahmudovna, Ilmiy rahbar: Ashirova Sojida Baxromovna	
Pedagogical and Methodological Foundations for Developing an Interactive Mobile Application for Teaching English to Preschool Children (Based on the Solobee Project).....	368
Khurshida Kuchkarova	
O'spirinlarda kiberbullingning profilaktikasi va psixokorreksion imkoniyatlari.....	373
Ibodova Gulimehr Inoyat qizi	
Pedagogical Factors and Didactic Conditions for Developing Communicative Competence in Future Teachers.....	378
Mirzayeva Gulshan Azamatovna	
Musiq ta'limida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari.....	382
Altmisheva Maftunabonu Baxtiyor qizi	
The Importance of the Concept of Discursive Competence in Teaching English.....	386
Mukhamatjonova Diyora Rustam qizi	
Koxlear implantli bolalarni ta'lim jarayoniga moslashtirishning korreksion-pedagogik asoslari.....	390
Najimova Muhabbat	
Alfa avlod uchun internet xavflari klassifikatsiyasi metodlarini ishlab chiqish klassifikatori	393
Ahralov Shavkat Sulaymonovich, Ahrorova Sevara Sulaymon qizi	
Aqli zaif o'quvchilar ta'limida sensor integratsiyaning pedagogik imkoniyatlari.....	398
Tajibayeva Shaxnoza Abdumuxtorovna	
Koxlear implantatsiyali o'quvchilarning psixologik-pedagogik rehabilitatsiyasi samaradorligini oshirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish.....	401
Yuldasheva Saodat Utkurovna	
Bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy pedagogik fikr-g'oyalardan kreativ foydalanishga tayyorlashning ustuvor tamoyillari.....	406
Akbarova Feruza Uktamjonovna	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	<p>Biologiya ta'lim bosqichida noan'anaviy integratsiyalashgan darslar jarayonida CLIL texnologiyasini joriy etish 410 Azimov Ibragimjon Toshpulatovich, Toshpo'latova Nigina Ibrohimjon qizi</p> <p>Onlayn ta'lim muhitida didaktik kompetensiyani takomillashtirish yo'llari 416 Kushimova Mahbuba Janibekovna</p> <p>Inklyuziv ta'lim sharoitida koxlear implantga ega bolalarning eshituv-nutqiy faoliyatini tashkil etishning pedagogik asoslari..... 420 Mirzayeva Umidaxon Inamovna</p> <p>Bo'lajak o'qituvchilarni inklyuziv ta'limga tayyorlashda pedagogik shart-sharoitlar va tamoyillar tizimi..... 423 Omanqulova Shohida Nematillo qizi</p> <p>Talabalarda axborot-psixologik tahdidlarni oldini olishning psixologik imkoniyatlari 426 Ramazonov Jahongir Djalolovich</p> <p>Changes in the Structure and Strength of the Aluminum Alloys SAV-1 Irradiated With Fast Neutrons 431 S. A. Baytelesov, F. R. Kungurov, G. N. Turdieva, I. V. Papushki, A.V. Galushko</p> <p>Bo'lajak o'qituvchilarning mantiqiy fikrlash kompetensiyasini baholashga diagnostik model asosida yondashuv 438 Suvankulova Malika Baxtiyor qizi</p> <p>"Integratsion mexanizm" – integratsiyani tadqiq etishdagi muhim yo'nalish sifatida 444 Xayitov Lazizbek Rustamjon o'g'li</p> <p>Tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talaba qizlarining somatotipik va funksional xususiyatlariga ko'ra tabaqalashtirilgan individual fitnes mashg'ulotlari uslubiyati..... 447 Ziyatov Muhammad Namazovich</p> <p>Проблемы формирования координационных способностей у дошкольников с нарушением слуха и рекомендации по их развитию 451 Закирова Сарвиноз Баратовна, Кобулова Шахризода Равшан кизи</p> <p>Uy ta'limi sharoitida o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari..... 455 Sodiqova Nurgul Tursunboyevna</p> <p>Paradzyudoni rivojlantirishning dolzarb muammolari va ularni takomillashtirish yo'llari..... 459 Berdiyev Sherzod Ochilovich</p> <p>Pedagogik antropologiya Ushinskiy talqinida 462 Ochilova M. P.</p> <p>Using Concept Checking Questions to Improve Vocabulary Retention in English Language Classrooms: Evidence from Uzbekistan 468 Ramazonov Jasurbek Safar O'g'li</p> <p>Oliy ta'limda tasviriy san'at: an'anaviylik va zamonaviy tendensiyalar uyg'unligi 472 Bozorov Farxod Toyir o'g'li</p> <p>Oliy ta'lim tizimida ona tili o'qitishning kognitiv-kontseptual asoslari va lingvodidaktik tizimini takomillashtirish 475 Djo'rayeva Shaxnoza Shakirjanovna</p> <p>O'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarga she'riy asarlarni o'qitish metodikasini takomillashtirish 478 Salohiddinova Lobar Qahramon qizi</p> <p>Deontologik yondashuv asosida maktab direktorlarining boshqaruv madaniyatini takomillashtirish..... 482 Abdulxayeva Maxiraxon Boriyxonovna</p> <p>Sportchilarda gipoksik mashg'ulotlar davomida qon aylanish tizimining funksional imkoniyatlarini rivojlantirish..... 485 Adilbekov T. T.</p> <p>Maktabgacha yoshdagi bolalarda mehnatsevarlik va tejamkorlik fazilatlarini rivojlantirish texnologiyasi..... 488 Alisherova Raxnamo Odiljon qizi</p> <p>Pedagogikada enigmatik matn tushunchasi: nazariy talqin, tasnif va didaktik funksiyalar 493 Ibroximova Xilola To'xtasinjon qizi</p> <p>Futbol akademiyalarida yosh iste'dodlarni kashf etishda murabbiyning pedagogik mahorati va bolalar psixologiyasi 498 Shukurova Sayyora Sa'dullayevna, Kadirov Abdurashid</p>
-------------------------------------	--

Ikkinchi tartibli egri chiziqlar va ularni hayotiy masalalarga tatbiq etish orqali o'qitish metodikasi	502
<i>To'xtasinov Dadaxon Farxodovich, Nafisa Tuxtasinova</i>	
Sport jamoalarida norasmiy liderlikning shakllanish omillari va psixologik asoslari (raqamli muhit kontekstida)	507
<i>Usmonov Alisher G'offorali o'g'li</i>	
Methodological Features of Constructing the Basketball Training Process in Physical Education Clubs of General Education Schools.....	511
<i>Baymurotov Ismakhmud Alievich</i>	
Kollaborativ o'qitish texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlari	514
<i>Bobonova Zulfiya Alimqul qizi</i>	
How Anxiety Affects Speaking Performance in IELTS Preparation Classes.....	517
<i>Fariza Ergasheva O'lmas kizi</i>	
Matematika o'qitishning klassik metodlaridan zamonaviy usullariga o'tish tendensiyalari	523
<i>G'ofurov Jamoliddin, Ma'rifjonova Mubina</i>	
Til darslarida komparativ tafakkurni shakllantirishning pedagogik modellari	527
<i>Mohinbonu Usmonova Uchqun qizi</i>	
Taekvondochilarda ideomotor tayyorgarlikni rivojlantirishda vizual signal va zarba datchikli qurilmaning diagnostik imkoniyatlari.....	532
<i>Po'latov Xumoyun Tursunali o'g'li</i>	
Teacher Professional Competence Development in ELT: Theoretical And Practical Perspectives	537
<i>Qilichova Zarifa Xayrullo Qizi</i>	
Современные подходы к формированию коммуникативных умений у учащихся с нарушениями функций опорно-двигательного аппарата.....	540
<i>Закирова Сарвиноз Баратовна, Зайнутдинова Зулхумор</i>	
Ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish (maktabgacha ta'lim jarayoni misolida)	544
<i>Eldor Raxmatov Rayxonovich, Nodira Ochilova Yo'ldoshevna</i>	
Nutq rivojlanishi modulini o'qitishda bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish	547
<i>Xamroyeva Zumradxon Arabboy qizi</i>	
Методология совершенствования теории и практики предмета “Родной язык и читательская грамотность” в системе высшего образования	551
<i>Шоира Баймуратовна Бабаева</i>	

NUTQ RIVOJLANISHI MODULINI O'QITISHDA BO'LAJAK LOGOPEDLARNING KASBIY KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH

Xamroyeva Zumradxon Arabboy qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada nutq rivojlanishi modulini o'qitish jarayonida bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish masalalari yoritiladi. Nutq rivojlanishi bo'yicha nazariy bilimlar logopedik faoliyatning diagnostik, korreksion, profilaktik va maslahat berish yo'nalishlari uchun muhim metodik asos bo'lib xizmat qiladi. Maqolada bo'lajak logopedlarni tayyorlashda nutq ontogenezi, yoshga xos nutq me'yorlari, fonetik-fonematik rivojlanish, lug'at boyligi, grammatik tuzilma, bog'lanishli nutq va kommunikativ faoliyatni o'rganishning ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, modulni o'qitishda interaktiv metodlar, keyslar tahlili, kuzatish, amaliy topshiriqlar, diagnostik vaziyatlarni modellashtirish va refleksiv yondashuvlardan foydalanish kasbiy kompetensiyani rivojlantirishning samarali omili sifatida asoslanadi. Tadqiqotda maxsus ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarni amaliy faoliyatga tayyorlashda nazariya va amaliyot integratsiyasini kuchaytirish zarurligi ko'rsatib beriladi. Natijada bo'lajak logopedlarda bolalar nutq rivojlanishini tahlil qilish, nutqiy buzilishlarni erta aniqlash, individual korreksion ishlarni rejalashtirish va inklyuziv ta'lim sharoitida samarali hamkorlik qilish ko'nikmalari shakllanadi.

Kalit so'zlar: nutq rivojlanishi, logopediya, kasbiy kompetensiya, bo'lajak logopedlar, maxsus ta'lim, nutq ontogenezi, korreksion ish, diagnostik ko'nikmalar.

Abstract: This article examines the formation of professional competence among future speech therapists in the process of teaching the speech development module. Theoretical knowledge of speech development serves as an important methodological basis for diagnostic, corrective, preventive, and consultative areas of speech therapy practice. The article analyzes the importance of studying speech ontogenesis, age-related speech norms, phonetic and phonemic development, vocabulary, grammatical structure, coherent speech, and communicative activity in the preparation of future speech therapists. It also substantiates the effectiveness of using interactive methods, case analysis, observation, practical tasks, modeling of diagnostic situations, and reflective approaches in teaching this module. The study highlights the need to strengthen the integration of theory and practice in preparing students of special education for professional activity. As a result, future speech therapists develop the ability to analyze children's speech development, identify speech disorders in a timely manner, plan individual corrective work, and cooperate effectively in inclusive educational settings.

Key words: speech development, speech therapy, professional competence, future speech therapists, special education, speech ontogenesis, corrective work, diagnostic skills.

Аннотация: В данной статье освещаются вопросы формирования профессиональной компетентности будущих логопедов в процессе преподавания модуля развития речи. Теоретические знания о развитии речи служат важной методической основой для диагностического, коррекционного, профилактического и консультативного направлений логопедической деятельности. В статье анализируется значение изучения онтогенеза речи, возрастных речевых норм, фонетико-фонематического развития, словарного запаса, грамматического строя, связной речи и коммуникативной деятельности в подготовке будущих логопедов. Также обосновывается эффективность использования интерактивных методов, анализа кейсов, наблюдения, практических заданий, моделирования диагностических ситуаций и рефлексивного подхода при преподавании данного модуля. В исследовании показана необходимость усиления интеграции теории и практики в подготовке студентов направления специального образования к профессиональной деятельности. В результате у будущих логопедов формируются умения анализировать речевое развитие детей, своевременно выявлять речевые нарушения, планировать индивидуальную коррекционную работу и эффективно взаимодействовать в условиях инклюзивного образования.

Ключевые слова: развитие речи, логопедия, профессиональная компетентность, будущие логопеды, специальное образование, онтогенез речи, коррекционная работа, диагностические навыки.

KIRISH

Zamonaviy maxsus ta'lim tizimida bo'lajak logopedlarni kasbiy faoliyatga puxta tayyorlash dolzarb pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Chunki nutq rivojlanishi bolaning bilish faoliyati, ijtimoiy moslashuvi, shaxsiy muloqoti, emotsional holati va ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyati bilan bevosita bog'liqdir. Nutqdagi kechikishlar yoki buzilishlar o'z vaqtida aniqlanmasa, bolaning o'qish, yozish, fikr bildirish, tengdoshlari bilan muloqotga kirishish va o'zini erkin namoyon etish imkoniyatlari cheklanishi mumkin. Shu sababli logoped mutaxassis nafaqat nutqiy nuqsonlarni tuzatishga, balki ularni erta aniqlash, oldini olish, bolaga individual yondashish hamda ta'lim muhitida kommunikativ qo'llab-quvvatlashni tashkil etishga tayyor bo'lishi zarur.

Nutq rivojlanishi modulini o'qitish bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Mazkur modul orqali talabalar nutq ontogenezi, yoshga xos nutq me'yorlari, fonetik-fonematik rivojlanish, leksik-grammatik tuzilma, bog'lanishli nutq, dialogik va monologik muloqot, shuningdek, nutq rivojlanishiga ta'sir etuvchi psixologik, pedagogik, biologik va ijtimoiy omillar haqida tizimli bilimlarga ega bo'ladi. Biroq ushbu bilimlar faqat nazariy ma'lumot sifatida emas, balki amaliy logopedik faoliyatga yo'naltirilgan holda o'zlashtirilishi lozim. Chunki kasbiy kompetensiya bilim, ko'nikma, malaka, kommunikativ madaniyat, refleksiv yondashuv va metodik qaror qabul qilish qobiliyatining uyg'unligida namoyon bo'ladi.

Bo'lajak logopedlarni tayyorlash jarayonida nutq rivojlanishi modulini interaktiv, amaliy va muammoli ta'lim texnologiyalari asosida tashkil etish talab etiladi. Talabalar bolalar nutqini kuzatish, nutq namunalarini tahlil qilish, diagnostik vaziyatlarni baholash, korreksion mashg'ulotlarni loyihalash va ota-onalar hamda pedagoglar bilan hamkorlik qilish ko'nikmalarini rivojlantirish muhimdir. Ayniqsa, maxsus ta'lim va inklyuziv ta'lim sharoitida logopedning faoliyati kompleks yondashuvni talab qiladi. Shuning uchun nutq rivojlanishi modulini o'qitish metodikasini takomillashtirish bo'lajak mutaxassislarining amaliy tayyorgarligini kuchaytirish, ularning diagnostik sezgirligi, metodik moslashuvchanligi va kasbiy mas'uliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Adabiyotlar sharhi. Logopediya va maxsus pedagogika sohasidagi ilmiy manbalar nutq rivojlanishini bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda muhim nazariy-metodik asos sifatida talqin etadi. M. Y. Ayupova, P. M. Po'latova va L. R. Mo'minova ishlarida logopedik ta'lim mazmuni, korreksion mashg'ulotlarni tashkil etish, nutqiy buzilishlarni aniqlash va bartaraf etish usullari keng yoritilgan. Ushbu manbalarda logopedning kasbiy tayyorgarligi diagnostik bilim, amaliy ko'nikma va bolaga individual yondashuv bilan bog'liq holda izohlanadi.

L. S. Vygotsky, A. R. Luria va A. A. Leontiev tadqiqotlarida nutqning tafakkur, psixik rivojlanish va ijtimoiy muloqot bilan uzviy aloqasi asoslab berilgan. D. B. Elkonin, A. N. Gvozdev va M. I. Lisina asarlarida bolalar nutqining ontogenezda shakllanish bosqichlari, muloqot ehtiyoji va yoshga xos rivojlanish xususiyatlari tahlil qilinadi.

R. E. Levina, L. S. Volkova, T. B. Filicheva va G. V. Chirkina ishlarida nutqiy buzilishlarni tasniflash, fonetik-fonematik rivojlanish, umumiy nutq rivojlanmaganligi va korreksion ish metodikasi bayon etilgan.

R. Owens, R. Paul, C. Norbury va E. Hoff tadqiqotlari esa til rivojlanishi, kommunikativ kompetensiya va klinik-logopedik yondashuvlarni zamonaviy nuqtayi nazardan yoritadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida nutq rivojlanishi modulini o'qitish orqali bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishga xizmat qiluvchi nazariy va amaliy metodlardan foydalanildi. Nazariy metodlar sifatida maxsus pedagogika, logopediya, psixolingvistika, yosh davrlari psixologiyasi va inklyuziv ta'limga oid ilmiy-metodik manbalar tahlil qilindi. Nutq rivojlanishining ontogenetik bosqichlari, yoshga xos nutq me'yorlari, fonetik-fonematik jarayonlar, lug'at boyligi, grammatik qurilish, bog'lanishli nutq hamda kommunikativ faoliyatning shakllanishiga doir yondashuvlar umumlashtirildi. Shuningdek, logopedik ta'lim mazmunida nazariya va amaliyot integratsiyasini ta'minlash imkoniyatlari o'rganildi.

Empirik metodlar doirasida kuzatish, suhbat, so'rovnoma, amaliy topshiriqlarni tahlil qilish, diagnostik vaziyatlarni baholash va pedagogik tajriba elementlaridan foydalanildi. Tadqiqotda maxsus ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar ishtirok etdi. Ularning nutq rivojlanishi haqidagi nazariy bilimlari, bolalar nutqini tahlil qilish ko'nikmalari, nutqiy buzilishlarni aniqlashga tayyorgarligi, korreksion mashg'ulotlarni loyihalash qobiliyati va kasbiy refleksiyasi o'rganildi. Dastlabki bosqichda talabalar nutq rivojlanishining asosiy bosqichlarini bilish darajasi bo'yicha baholandi. Keyingi bosqichda esa modul mazmuniga amaliy yo'naltirilgan topshiriqlar kiritildi.

O'qitish jarayonida interaktiv ma'ruza, muammoli savollar, keyslar tahlili, bolalar nutq namunalarini o'rganish, audio va video materiallar asosida kuzatish, kichik guruhlarda muhokama qilish, diagnostik holatlarni modellashtirish va korreksion mashg'ulot rejalarini ishlab chiqish kabi metodlar qo'llanildi. Talabalar tipik va

atipik nutq rivojlanishini solishtirish, bolaning yoshiga mos nutq ko'rsatkichlarini aniqlash, nutqiy qiyinchilik sabablarini taxmin qilish va mos pedagogik yechimlar taklif etishga yo'naltirildi. Bu jarayonda ularning mustaqil fikrlashi, kasbiy kuzatuvchanligi va metodik qaror qabul qilish malakalari rivojlantirildi.

Baholash mezonlari sifatida kognitiv, diagnostik, amaliy-metodik, kommunikativ va refleksiv tayyorgarlik komponentlari belgilandi. Kognitiv komponent talabalar bilimining tizimliliği bilan, diagnostik komponent nutq rivojlanishidagi muammolarni aniqlash qobiliyati bilan, amaliy-metodik komponent korreksion ishlarni rejalashtirish ko'nikmasi bilan baholandi. Kommunikativ komponent ota-onalar, pedagoglar va mutaxassislar bilan hamkorlikka tayyorgarlikni, refleksiv komponent esa o'z faoliyatini tahlil qilish va takomillashtirish qobiliyatini ifodaladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, nutq rivojlanishi modulini amaliy yo'naltirilgan, interaktiv va kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish bo'lajak logopedlarning kasbiy tayyorgarligini sezilarli darajada kuchaytiradi. Dastlabki kuzatishlarda talabalarning aksariyati nutq rivojlanishining umumiy bosqichlarini nazariy jihatdan bilishi, biroq ushbu bilimlarni amaliy logopedik vaziyatlarda qo'llashda qiynalishi aniqlandi. Xususan, ular bolaning yoshiga mos nutq ko'rsatkichlarini nutqiy buzilish belgilaridan farqlash, nutq namunalarini tizimli tahlil qilish va korreksion ish mazmunini asoslashda yetarli tajribaga ega emasligi kuzatildi.

Modul mazmuniga keyslar tahlili, diagnostik vaziyatlarni modellashtirish, bolalar nutq namunalarini o'rganish, video kuzatuvlar va amaliy topshiriqlar kiritilgach, talabalarning kasbiy fikrlashida ijobiy o'zgarishlar namoyon bo'ldi. Ular nutq rivojlanishini faqat tovush talaffuzi bilan bog'liq jarayon sifatida emas, balki fonematik idrok, lug'at boyligi, grammatik tuzilma, bog'lanishli nutq, muloqot motivatsiyasi va ijtimoiy kommunikatsiyani o'z ichiga olgan murakkab tizim sifatida tushuna boshladilar. Bu esa bolalar nutqini kengroq va chuqurroq tahlil qilish imkonini berdi.

Diagnostik kompetensiya ko'rsatkichlarida ham sezilarli o'sish kuzatildi. Talabalar bolaning nutqiy rivojlanishidagi kechikish, fonetik-fonematik qiyinchiliklar, leksik-grammatik yetishmovchilik va bog'lanishli nutqdagi kamchiliklarni aniqlashda dalillarga asoslangan yondashuvni qo'llay boshladilar. Ular nutqiy muammoni baholashda bolaning yoshi, psixologik holati, muloqot muhiti, oilaviy tarbiya sharoiti va ta'limiy ehtiyojlarini hisobga olish zarurligini angladilar.

Amaliy-metodik tayyorgarlik natijalarida talabalar korreksion mashg'ulotlarni rejalashtirish, mashqlarni bolaning nutqiy darajasiga mos tanlash va individual yondashuvni asoslash bo'yicha faolroq bo'ldilar. Ular lug'atni boyitish, artikulyatsion apparatni rivojlantirish, fonematik eshituvni shakllantirish, gap tuzish va dialogik nutqni rivojlantirishga qaratilgan mashg'ulot namunalarini ishlab chiqdilar. Kommunikativ va refleksiv kompetensiya ham rivojlanib, talabalar ota-onalar, tarbiyachilar, o'qituvchilar va psixologlar bilan hamkorlik qilishning ahamiyatini chuqurroq tushundilar. Natijada nutq rivojlanishi modulini takomillashtirilgan metodika asosida o'qitish bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda samarali pedagogik omil ekanligi tasdiqlandi.

Tadqiqot natijalari nutq rivojlanishi modulini o'qitishda bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish faqat nazariy bilim berish bilan cheklanmasligi kerakligini ko'rsatadi. Logopedik faoliyat murakkab, ko'p yo'nalishli va amaliy qaror qabul qilishni talab qiladigan jarayon bo'lgani sababli talabalarda diagnostik fikrlash, metodik moslashuvchanlik, kommunikativ madaniyat va refleksiv yondashuv birgalikda rivojlantirilishi lozim. Nutq rivojlanishi haqidagi bilimlar kelajakdagi mutaxassis uchun bolalar nutqini baholash, nutqiy buzilishlarni erta aniqlash va korreksion ishlarni to'g'ri rejalashtirishning asosiy tayanchi hisoblanadi.

O'quv jarayonida talabalar ko'pincha nutq rivojlanishini alohida bosqichlar majmui sifatida qabul qiladilar. Biroq amaliy logopedik faoliyatda nutq rivojlanishi fonetik, fonematik, leksik, grammatik, semantik, pragmatik va ijtimoiy-kommunikativ jihatlarining o'zaro bog'liqligida namoyon bo'ladi. Shu sababli modulni o'qitishda bolalar nutqining real namunalarini tahlil qilish, rivojlanishdagi individual farqlarni ko'rsatish, tipik va atipik holatlarni solishtirish muhim ahamiyatga ega. Bunday yondashuv talabalarni tayyor javoblarni takrorlashdan ko'ra, dalillarga asoslangan kasbiy xulosa chiqarishga o'rgatadi.

Maxsus ta'lim sharoitida logopedning vazifasi faqat tovush talaffuzini tuzatish bilan chegaralanmaydi. U bolaning umumiy kommunikativ rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi, ta'lim jarayonida ishtirokini ta'minlaydi, ota-onalar va pedagoglarga metodik tavsiyalar beradi. Shuning uchun bo'lajak logopedlar o'qish davridayoq hamkorlikka asoslangan ish usullarini egallashi zarur. Ota-onalar, tarbiyachilar, sinf rahbarlari, psixologlar va tibbiyot mutaxassislari bilan hamkorlik qilish ko'nikmasi kasbiy kompetensiyaning muhim tarkibiy qismidir.

Muhim jihatlardan yana biri refleksiv tayyorgarlikdir. Talaba o'zining diagnostik taxminlari, tanlagan mashqlari va korreksion rejasini tahlil qila olmasa, uning kasbiy o'sishi sekinlashadi. Shu bois modulda o'z-o'zini baholash, muhokama, amaliy vaziyatlarni qayta tahlil qilish va xatolar ustida ishlashga keng o'rin berilishi kerak. Nutq rivojlanishi modulini shunday tashkil etish bo'lajak logopedlarda mustaqil kasbiy fikrlashni shakllantiradi hamda ularni real pedagogik va korreksion faoliyatga yaqinlashtiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Nutq rivojlanishi modulini o'qitishda bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish maxsus ta'lim tizimida yuqori malakali, amaliy faoliyatga tayyor va bolalarning individual nutqiy ehtiyojlarini chuqur anglaydigan mutaxassislarni tayyorlashning muhim sharti hisoblanadi. Tadqiqot mazmuni shuni ko'rsatadiki, nutq rivojlanishi haqidagi bilimlar logopedik ta'limning faqat nazariy qismi sifatida emas, balki diagnostik, korreksion, profilaktik, maslahat berish va hamkorlik faoliyatining metodik asosi sifatida o'qitilishi zarur. Chunki bo'lajak logoped bolaning nutqini baholashda yoshga xos me'yorlar, individual rivojlanish sur'ati, psixologik holat, ijtimoiy muhit va pedagogik ta'sir omillarini kompleks tarzda hisobga olishi lozim.

O'tkazilgan tahlillar nutq rivojlanishi modulini interaktiv, amaliy va kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish talabalar kasbiy tayyorgarligini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatdi. Keyslar tahlili, bolalar nutq namunalarini o'rganish, diagnostik vaziyatlarni modellashtirish, video kuzatuvlar, kichik guruhlarda muhokama, korreksion mashg'ulot loyihalarini ishlab chiqish va refleksiv topshiriqlar talabalarning nazariy bilimlarini amaliy ko'nikmaga aylantirishga xizmat qiladi. Bunday metodik yondashuv bo'lajak logopedlarda nutq rivojlanishini tizimli tahlil qilish, nutqiy buzilishlarni erta aniqlash, korreksion ishlarni bolaning imkoniyati va ehtiyojlariga mos rejalashtirish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Kasbiy kompetensiya kognitiv, diagnostik, amaliy-metodik, kommunikativ va refleksiv komponentlarning o'zaro uyg'unligida shakllanadi. Kognitiv tayyorgarlik nutq ontogenezi va rivojlanish qonuniyatlarini bilish bilan, diagnostik tayyorgarlik nutqiy qiyinchiliklarni aniqlash qobiliyati bilan, amaliy-metodik tayyorgarlik esa korreksion mashg'ulotlarni loyihalash bilan bog'liqdir. Kommunikativ tayyorgarlik ota-onalar, pedagoglar, psixologlar va boshqa mutaxassislar bilan samarali hamkorlikni ta'minlaydi. Refleksiv tayyorgarlik esa talabani o'z faoliyatini tahlil qilish, xatolarni anglash va kasbiy rivojlanish yo'nalishlarini belgilash imkonini beradi.

Shunday qilib, nutq rivojlanishi modulini takomillashtirilgan metodika asosida o'qitish bo'lajak logopedlarning real kasbiy faoliyatga tayyorgarligini mustahkamlaydi. Mazkur yondashuv maxsus ta'lim muassasalarida bolalarning nutqiy, kommunikativ va ijtimoiy rivojlanishini samarali qo'llab-quvvatlay oladigan, metodik jihatdan moslashuvchan, mas'uliyatli va hamkorlikka tayyor logoped mutaxassislarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ayupova, M. Y. (2007). Logopediya. O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti.
2. Po'latova, P. M. (2012). Maxsus pedagogika. Fan va texnologiya.
3. Mo'minova, L. R. (2010). Logopedik mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi. TDPU nashriyoti.
4. Shoumarov, G' B., & Mamedov, K. K. (2001). Ruhiiy rivojlanishi sustlashgan bolalar psixologiyasi. O'qituvchi.
5. Vygotsky, L. S. (1986). Thought and language. MIT Press.
6. Luria, A. R. (1976). Cognitive development: Its cultural and social foundations. Harvard University Press.
7. Leontiev, A. A. (1997). Osnovy psixolingvistiki [Foundations of psycholinguistics]. Smysl.
8. Elkonin, D. B. (1971). Razvitie rechi v doshkolnom vozraste [Speech development in preschool age]. Pedagogika.
9. Gvozdev, A. N. (1961). Voprosy izucheniya detskoy rechi [Issues in the study of child speech]. Academy of Pedagogical Sciences.
10. Lisina, M. I. (1986). Problemy ontogeneza obshcheniya [Problems of the ontogenesis of communication]. Pedagogika.
11. Levina, R. E. (1968). Osnovy teorii i praktiki logopedii [Foundations of the theory and practice of speech therapy]. Prosveshchenie.
12. Volkova, L. S. (Ed.). (2005). Logopediya [Speech therapy]. Vados.
13. Filicheva, T. B., & Chirkina, G. V. (2009). Ustranenie obshchego nedorazvitiya rechi u detey doshkolnogo vozrasta [Correction of general speech underdevelopment in preschool children]. Ayris-Press.
14. Lalaeva, R. I., & Serebryakova, N. V. (2001). Formirovanie leksiki i grammaticheskogo stroya u doshkolnikov s obshchim nedorazvitiem rechi [Formation of vocabulary and grammatical structure in preschool children with general speech underdevelopment]. Soyuz.
15. Tumanova, T. V. (2005). Formirovanie slovoobrazovatelnykh operatsiy u doshkolnikov s obshchim nedorazvitiem rechi [Formation of word-formation operations in preschool children with general speech underdevelopment]. Gnom i D.
16. Akhutina, T. V. (2008). Neyropsixhologicheskiy podkhod k diagnostike i korreksii trudnostey obucheniya [A neuropsychological approach to diagnosing and correcting learning difficulties]. V. Sekachev.
17. Owens, R. E. (2016). Language development: An introduction. Pearson.
18. Paul, R., Norbury, C. F., & Gosse, C. (2018). Language disorders from infancy through adolescence: Listening, speaking, reading, writing, and communicating. Elsevier.
19. Hoff, E. (2014). Language development. Cengage Learning.
20. American Speech-Language-Hearing Association. (2016). Scope of practice in speech-language pathology. American Speech-Language-Hearing Association.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(6)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.